

Havrerødsot i vintersæd

Fra den 26. - 27. september kan du følge, hvor mange bladlus der er i vinterhvede og vinterbyg. Bladlusene kan overføre havrerødsotvirus. Den sene såning i år reducerer risikoen for angreb.

Den sene såning mange steder i år reducerer risikoen for angreb af havrerødsotvirus.

Viruset havrerødsot overføres af bladlus i efteråret, og symptomerne viser sig i foråret fra begyndende vækst. Alle vintersædsarter kan angribes af havrerødsot, men angreb er normalt kun lidt udbredt i rug og triticale, hvorfor bladlusbekæmpelse her normalt ikke anbefales.

Når behovet for evt. bekæmpelse vurderes, skal forholdene i tabel 1 tages i betragtning. Ved fund af mange bladlus kan der i tidligt såede marker være behov for at bekæmpe bladlus for at reducere smitten med havrerødsot.

Tabel 1. Faktorer, der skal inddrages, når beslutningen om evt. forebyggelse af havrerødsot skal træffes.

Risikofaktor	Betydning for ens beslutning, 1-5 skala. Fem stjerner har størst vægt
Antallet af bladlus i marken i efteråret	*****
Sådato	*****
Erfaring for angreb i tidligere år	*****
Markens beliggenhed i landet	***
Mængden af græs og spildkorn i stubben af forfrugten	**
Vejrforhold efterår og vinter	**

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Undersøg, om der er bladlus

Der findes ingen bekæmpelsestærskel for bladlus om efteråret i vintersæd, fordi et varierende antal bladlus indeholder smitte af havrerødsot. Har man dog meget let ved at finde bladlus, anbefales en bekæmpelse, såfremt marken er sået før ca. 20.-25. september.

I efteråret 2011 vil der igen i samarbejde med planteavlskonsulenterne være et registreringsnet, hvor forekomsten af bladlus bedømmes i tidligt såede marker i risikoområder (se figur 1). Første registrering foretages 26.-27. september, og der bedømmes ugentlig i ca. 30 hvedemarker og 20 vinterbygmarker.

Grundet den sene såning i år foretages der registreringer i færre marker, ligesom der bedømmes i marker der er sået lidt senere (indtil 20. september). Udviklingen kan følges på [siden for varsling og registreringsnet](#).

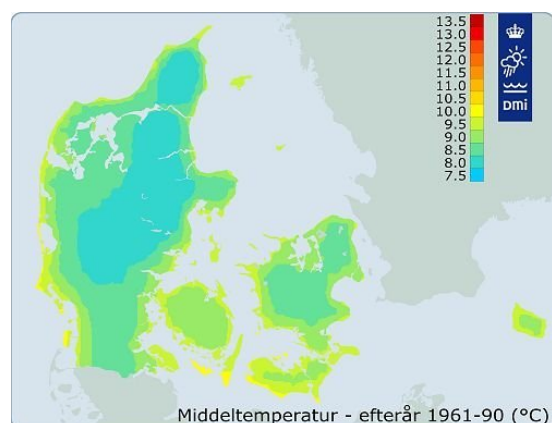
Såtidspunktet har stor betydning

Jo tidligere såning - jo kraftigere angreb. Generelt ses de kraftigste angreb ved såning før cirka 15.- 20. september. Årsagen er, at bladlusene om efteråret søger attraktive værtplanter. Derfor er de tidligst fremspirede marker mest udsatte. Derudover har bladlusene længere tid til at overføre viruset i tidligt såede marker, før kulde sætter en stopper for deres aktivitet.

I hvilke områder skal man være opmærksom på evt. angreb?

Risikoen for angreb af havrerødsot er størst i de mest milde områder af landet, fordi bladlusene her trives bedst. Af figur 1 fremgår det, at det mildeste efterårsklima er i de sydlige og kystnære områder.

Udbredelsen af havrerødsot i lokalområdet i tidligere år, blandt andet i 2007 (år med kraftige angreb), giver et godt billede af, hvor udsat ens område er.

Figur 1: Middeltemperatur i efterårene 1961-90. (Kilde: Danmarks Meteorologiske Institut).

Hvad betyder en grøn stub?

Jo mere grøn stubben er med spildkornplanter eller græs (græs, frøgræs eller græsukrudt), jo mere attraktiv er stubben for bladlusene. Ved forfrugt frøgræs og anden græs vil der således ofte være flere bladlus i stubben. Roundup før høst og stubkultivering vil derfor begrænse risikoen for angreb i den efterfølgende vintersæd. Da bladlusene også kan komme flyvende til vintersæden, kan der dog selv uden en grøn stub komme kraftige

angreb.

Vejrforhold efterår og vinter

Vejrforholdene i efteråret og vinterens løb har stor betydning for, hvor meget angrebene breder sig. Milde efterår og vintre fremmer angreb, men da beslutning om evt. bekæmpelse ofte skal træffes fra omkring 2.-3. - bladstadiet, hvor vejrforholdene i resten af efteråret og vinteren ikke kendes, er det svært at inddrage denne faktor i sin vurdering.

Bekæmpelse

For at kunne vurdere behovet for bekæmpelse og indkredse det optimale bekæmpelsestidspunkt, foretager planteavlskonsulenter fra ultimo september registreringer af bladlusangreb i tidligt såede vinterbyg- og hvedemarker i risikoområder i Danmark.

Det optimale bekæmpelsestidspunkt afhænger i følge tyske angivelser af indflyvningstidspunktet og ikke af vækststadiet. Sker indflyvningen tidligt, bekæmpes der tidligt.

Til bekæmpelse kan anvendes: 0,125 l/ha Fastac, 0,1 kg/ha Karate, 0,1 l/ha Cyperb 100, 0,025 l Nexide CS eller 0,05-0,1 l/ha Mavrik.

Tab ved angreb

I vinterbyg udvintrer angrebne planter ofte, så 1 procent angrebne planter er lig med 1 procent udbyttetab. I hvede resulterer angreb i færre og kortere aks, mindre rodudvikling samt nødmodning og dermed mindre kerner. 1 procent angrebne planter resulterer derfor i ca. 0,5 procent udbyttetab.

Billede 1 og 2. Havrerødsot i vinterhvede. Angreb viser sig pletvis i marken, hvor væksten er lavere, og efterhånden bliver bladspidserne gule og rødlige. I hvede ses symptomerne typisk fra april-maj og ses ofte senere end i vinterbyg.

Billede 3. Havrerødsot i vinterbyg. Angreb viser sig fra begyndende vækst i foråret som meget små eller større skarpt afgrænsede pletter, hvor mange af planterne er meget lave eller er gået helt ud.

By Rich Haddock